

Morzsák a korinthusi levelezésből

55. AZ IRÓNIA ESZKÖZE

„Hiszen ti okosak vagytok, és szívesen eltűritek az eszteleneket: ²⁰mert eltűritek, ha valaki leigáz titeket, ha valaki élősködik rajtatok, ha valaki zsákmányul ejt titeket, ha valaki hatalmaskodik rajtatok, ha valaki arcul üt benneteket.” (2Kor 11,19-20)

Az irónia lefegyverző, ha valaki jól használja. Kierkegaard úgy definiálja az iróniát, hogy az „a végtelen abszolút negativitás”. Az ironikus „az adott valóságot magával az adott valósággal semmisíti meg”. Pál folyamatosan él ezzel az eszközzel, miközben a rászédett korinthusiak iránti szeretettől fűtve apostoli tekintélyét védelmezi a csaló munkásoktól. A szeretet és az irónia nem zárják ki egymást, Pál legalábbis tud úgy élni vele, hogy olvasói magukhoz térve az ironikus szavakat ne csúfolódásként, hanem a sebész késeként fogadják.

„Hiszen ti okosak vagytok, és szívesen eltűritek az eszteleneket”. Aki eltűri az eszteleneket, az nyilván nem okos, hanem ostoba. De ezt a korinthusiaknak kell felismerniük. Pál szembesíti őket az adott valósággal, a negativitást maguknak kell kiérezniük a helyzet visszásságából. Mi az adott valóság? Az, hogy *„eltűritek, ha valaki leigáz titeket, ha valaki élősködik rajtatok, ha valaki zsákmányul ejt titeket, ha valaki hatalmaskodik rajtatok, ha valaki arcul üt benneteket”*. Ez okosság lenne? Nyilván nem az. Remélhetőleg belátják ezt a korinthusi hívők is.

Van olyan keresztény lelkiség, amelyik követőinek komoly nehézséget jelentene felfedezni Pál szavai mögött az iróniát. Arra a kvietista hagyományra gondolok, amelyikkel én testvérgyülekezeti környezetben találkoztam, de katolikus körökben is megtalálható. Ez a lelkiség azt tanítja, hogy a keresztények a Bárányt követve tőrjenek el mindenféle erőszakot és bántalmazást, azt is, ha valaki leigázza őket, élősködik rajtuk, kizsákmányolja őket, hatalmaskodik rajtuk vagy arcul üti őket. Ez a lelkiség a feltett kezeket és a megadást a krisztuskövetés zenitjének tekinti. Számára az esztelenek eltérése valóban okosság. Ezeket a hívőket talán még az irónia végtelen, abszolút negativitása sem tudja kizökkenteni, mert azt is szelíden eltűrik, anélkül, hogy a gúny felzaklatná őket.

Azt hiszem, a korinthusiak nem voltak kvietisták, és a helyzetnek ez az igazi iróniája. A korinthusiak Pál ellenében triumfáltak, új (ál)apostolaikkal dicsekedtek, nem a megadás negatív extázisában, hanem a győzelmi zászlót lobogtatva voltak tudatlanok; az erősek pozíciójában tetszelegtek, nem az erőtlenségében. Az irónia ereje ezért robbanásszerű. Az apostolt Szókratésszel együtt méltán lehet az irónia mesterének nevezni. Némely korinthusi hívő Pál iránti megvetését látva ez pedig a helyzet tökéletes iróniája.